

पंचायत राज संस्थांनी त्यांच्या स्वउत्पन्नातून दिव्यांगासाठी खर्चावयाच्या ५% निधीबाबत जिल्हा स्तर, तालुका स्तरावर व ग्राम स्तरावर तक्रार निवारण अधिकारी नियुक्त करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : दिव्यांग-२०२०/ (प्र.क्र. ५५/२०२०)/वित्त-३

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२,

दिनांक : १८ फेब्रुवारी, २०२१.

संदर्भ :- १) शासन निर्णय क्रमांक : दिव्यांग-२०२०/ (प्र.क्र. ५५/२०२०)/वित्त-३, दिनांक १० डिसेंबर, २०२०
२) शासन निर्णय क्रमांक : जिपउ -२०१८ / प्र.क्र.५४ / वित्त-३ दिनांक २५ जून, २०१८.

प्रस्तावना :-

केंद्र शासनाने दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम २०१६, हा कायदा दि. १७.०४.२०१७ पासून संपूर्ण देशभर लागू केला आहे. सामाजिक न्याय विभागाने संदर्भाधीन दि. २८ एप्रिल, २०१७ च्या अर्धशासकीय पत्राच्ये केंद्र शासनाच्या उपरोक्त अधिनियमामधील तरतुदीनुसार कार्यवाही करण्याबाबत कळविले असून उक्त दि.२५.०६.२०१८ रोजीच्या शासन निर्णयात नमूद केल्याप्रमाणे विभागाने पंचायत राज संस्थांनी त्यांच्या स्वउत्पन्नातून ५% निधीतून घ्यावयाच्या अपंग कल्याणासाठी योजना व खर्चाबाबत मार्गदर्शक सूचना दिल्या आहेत. दिव्यांगांसाठी पंचायतराज संस्थांनी त्यांच्या स्वउत्पन्नातून ५% निधीतून घ्यावयाच्या अपंग कल्याणासाठीच्या खर्चासंबंधीत तक्रारीची योग्य दखल घेण्याच्या दृष्टीने जिल्हा स्तर, तालुका स्तर व ग्राम स्तरावर दिव्यांग तक्रार निवारण अधिकारी नेमण्याबाबत पुढील प्रमाणे शासन आदेश देण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :-

उपरोक्त संदर्भाधीन क्र. १ चा दि. १०.१२.२०२० चा शासन निर्णय अधिक्रमित करून पुढील शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

केंद्र शासनाच्या दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम २०१६ मधील निर्देशास अनुसरून ग्रामविकास विभागांतर्गत दिव्यांगांसाठी पंचायतराज संस्थांनी त्यांच्या स्वउत्पन्नातून ५% निधीतून घ्यावयाच्या खर्चासंबंधी विविध स्तरावर खालील प्रमाणे तक्रार निवारण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

१. **ग्रामस्तरावर :-** प्रत्येक ग्रामपंचायत स्तरावर ग्रामविकास अधिकारी/ग्रामसेवक यांना तक्रार निवारण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. दिव्यांगांच्या ५% निधीसंबंधी तक्रारीचे निवारण करण्यासंबंधी अर्ज प्राप्त झाल्याच्या ३० दिवसांत कार्यवाही ते करतील. सदरच्या कार्यवाहीने तक्रारकर्त्याचे समाधान न झाल्यास, संबंधितांकडून आदेश मिळण्यापासून ३० दिवसांच्या आत पंचायत समिती स्तरावरील गट विकास अधिकारी यांच्याकडे अपिल अर्ज दाखल करू शकतील.

२. **पंचायत समिती स्तरावर:-** तालुका स्तरावर गट विकास अधिकारी यांना दिव्यांगांच्या ५% निधीसंबंधी तक्रार निवारण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. दिव्यांगांच्या निधीसंबंधी तक्रारीचे निवारण करण्याचे काम व ग्रामस्तरावरील निधीबाबत प्राप्त अपिलांवर प्रथम अपिलीय अधिकारी म्हणून काम करतील. त्यांच्याकडे दाखल केलेल्या तक्रारीवर त्यांनी ३० दिवसांमध्ये आवश्यक ती कार्यवाही करावी. सदरच्या कार्यवाहीने तक्रारकर्त्याचे समाधान न झाल्यास, संबंधितांकडून आदेश मिळण्यापासून ३० दिवसांच्या आत जिल्हास्तरावर गठीत करण्यात आलेल्या तक्रार निवारण समितीकडे अपिल अर्ज दाखल करू शकतील.

३. जिल्हा स्तरावर: - जिल्हा स्तरावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली जिल्हा तक्रार निवारण समिती गठीत करण्यात यावी. सदर समिती दिव्यांग व्यक्तींच्या जिल्हापातळीवरील ५% निधीतून घ्यावयाच्या योजनाच्या तक्रारी संबंधात तक्रार निवारण अधिकारी तसेच तालुका पातळीवरील अपिलिय प्राधिकारी म्हणून काम पाहील. जिल्हा तक्रार निवारण समितीची रचना खालीलप्रमाणे राहील.

१. मुख्य कार्यकारी अधिकारी	:-	अध्यक्ष
२. अतिरिक्त मुख्य कार्यकारी अधिकारी	:-	सदस्य
३. मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी	:-	सदस्य
४. उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत)	:-	सदस्य सचिव

२. सदर समितीची बैठक दर महिन्याच्या दुस-या किंवा तिस-या आठवड्यात ठेवण्यात येईल. या बैठकीमध्ये जिल्हास्तरावर प्राप्त होणा-या सर्व तक्रारी तसेच तालुका स्तरावरील अपील यांच्या कार्यवाहीबाबत आढावा/निर्णय घेण्यात येईल. सदर समितीकडे प्राप्त होणा-या तक्रारी अथवा अपीलाबाबत समितीने ४५ दिवसांत कार्यवाही करणे आवश्यक राहील.

३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२१०२१८१३४४५५५३२० असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकीत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(विजय चांदेकर)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत :-

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव,
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे कार्यालय,
३. मा. अध्यक्ष/उपाध्यक्ष, विधानसभा, विधानभवन, मुंबई
४. मा. सभापती/उपसभापती, विधानपरिषद, विधानभवन, मुंबई,
५. मा. विरोधी पक्षनेते, विधानसभा, मुंबई यांचे कार्यालय, विधानभवन, मुंबई,
६. मा. विरोधी पक्षनेते, विधानपरिषद, मुंबई यांचे कार्यालय, विधानभवन, मुंबई,
७. सर्व मा. विधानसभा व विधान परिषद सदस्य.
८. सर्व जिल्हा परिषदांचे मा. अध्यक्ष.
९. मा. मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
१०. सर्व अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, मंत्रालयीन सर्व विभाग.
११. आयुक्त, अपंग कल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१२. सर्व विभागीय आयुक्त (महसुल).
१३. महालेखापाल, महाराष्ट्र-१ (लेखा परीक्षा), मुंबई (पाच जादा प्रतीसह)

१४. महालेखापाल , महाराष्ट्र-२ (लेखा परीक्षा), नागपूर (पाच जादा प्रतीसह)
१५. महालेखापाल, महाराष्ट्र-१ (लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई (पाच जादा प्रतीसह)
१६. महालेखापाल, महाराष्ट्र-२ (लेखा व अनुज्ञेयता), नागपूर (पाच जादा प्रतीसह)
१७. महालेखाकार (स्थानिक संस्था) महाराष्ट्र-१, मुंबई (पाच जादा प्रतीसह)
१८. महालेखाकार (स्थानिक संस्था) महाराष्ट्र-२, नागपूर (पाच जादा प्रतीसह)
१९. संचालक तथा मुख्य लेखा परिक्षक , स्थानिक निधी लेखा, म.रा.कोकण भवन, नवी मुंबई.
२०. सर्व सहमुख्य लेखा परिक्षक, स्थानिक निधी लेखा. (कोकण, /रत्नागिरी /पुणे / नागपूर /औरंगाबाद / अमरावती)
२१. सर्व सह / उप सचिव , ग्राम विकास विभाग.
२२. जिल्हाधिकारी (सर्व),
२३. सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी .
२४. मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
२५. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
२६. वित्त विभाग (व्यय-१५ / अर्थोपाय / वित्त आयोग कक्ष)
२७. ग्राम विकास विभाग (सर्व कार्यासने)
२८. निवड नस्ती /वित्त -३.